

Mateusz Ułanowicz

- ▶ Uniwersytet w Białymstoku
(University of Białystok, Poland)
- ▶ e-mail: m.ulanowicz@uwb.edu.pl
- ▶ ORCID: 0000-0002-5970-9378

DOI: 10.15290/mhi.2024.23.02.29

KRONIKA BIAŁOSTOCKIEGO ŚRODOWISKA HISTORYKÓW PRAWA (ROK 2023)¹

1. Obrony rozpraw doktorskich

Rok 2023 przyniósł dwie obrony rozpraw doktorskich, napisanych przez: magistra Bartosza Kamila Truszkowskiego oraz magistra Dawida Zdrójkowskiego. 8 lipca 2022 roku Rada Dyscypliny Nauki Prawne Uniwersytetu w Białymstoku podjęła dwie uchwały powołujące komisje w postępowaniach w sprawie nadania stopnia doktora. Przewodniczącym komisji opiniującej dysertację doktorską magistra Bartosza Kamila Truszkowskiego został profesor doktor habilitowany Piotr Niczyporuk. Natomiast w przypadku rozprawy doktorskiej magistra Dawida Zdrójkowskiego funkcję tę powierzono profesor doktor habilitowanej Katarzynie Laskowskiej.

¹ Kronika stanowi kontynuację prowadzonej regularnie od 2005 r. kroniki Katedry Nauk Historyczno-Prawnych (2005–2012), Katedry Nauk Historyczno-Prawnych i Komparatystyki Prawniczej (2013–2016), a następnie Katedry Filozofii i Historii (2016–2019). Opisuje aktywność naukową białostockiego środowiska historyków prawa, funkcjonującego od 1 października 2019 r. w strukturach organizacyjnych Katedry Nauk Historyczno-Prawnych, Teorii i Filozofii Prawa oraz Komparatystyki Prawniczej Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku.

Na mocy uchwał Rady Dyscypliny Nauki Prawne Uniwersytetu w Białymstoku z 23 września 2022 roku promotorem w obu postępowaniach w sprawie nadania stopnia doktora został doktor habilitowany Piotr Konrad Fiedorczyk, profesor Uniwersytetu w Białymstoku – kierownik Pracowni Historii Prawa, wchodzącej w skład Katedry Nauk Historyczno-Prawnych, Teorii i Filozofii Prawa oraz Komparatystyki Prawniczej. Pod jego kierunkiem i opieką naukową obaj doktoranci przygotowywali swoje dysertacje doktorskie.

Recenzentami w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora Bartoszowi Kamilowi Truszkowskiemu zostali: doktor habilitowana Anna Stawarska-Rippel, profesor Uniwersytetu Śląskiego (Uniwersytet Śląski w Katowicach); doktor habilitowana Marzena Dyjakowska, profesor Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II) oraz doktor habilitowany Zdzisław Zarzycki (Uniwersytet Jagielloński). Natomiast w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora Dawidowi Zdrójkowskiemu funkcje te pełnili: profesor doktor habilitowany Adam Lityński (Wyższa Szkoła Humanitas w Sosnowcu), profesor doktor habilitowany Andrzej Witkowski (Wyższa Szkoła Prawa i Administracji Rzeszowska Szkoła Wyższa) oraz doktor habilitowany Andrzej Wrzyszczyk, profesor Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie). Obie prace otrzymały pozytywne recenzje, poparte wnioskami o wyróżnienie.

Dnia 28 czerwca 2023 roku na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku miała miejsce obrona rozprawy doktorskiej magistra Bartosza Kamila Truszkowskiego *Prawo o aktach stanu cywilnego. Jedno państwo, pięć reżimów prawnych*. Dzień później w tym samym miejscu odbyła się obrona rozprawy doktorskiej magistra Dawida Zdrójkowskiego *Dekret o odpowiedzialności za klęskę wrześniową i faszycyzację życia państwowego z dnia 22 stycznia 1946 roku w świetle procesów byłych wojewodów i ministrów II Rzeczypospolitej*. Podczas posiedzeń autorzy omówili najważniejsze założenia swoich dysertacji, w tym uzasadnienie wyboru tematu badań, zdiagnozowane problemy badawcze i przyjęte hipotezy, zastosowane metody badawcze, dobór źródeł, strukturę pracy, zawartość merytoryczną rozprawy oraz wnioski końcowe. Swe oceny przedstawili także poszczególni recenzenci. W dalszej kolejności doktoranci odpowiedzieli na pytania zadane przez recenzentów oraz członków komisji.

Wynikiem przeprowadzonych obron były dwie uchwały komisji zawierające pozytywne opinie w sprawie nadania stopnia doktora autorom dysertacji.

Na tej podstawie Rada Dyscypliny Nauki Prawne Uniwersytetu w Białymstoku podjęła uchwały w sprawie nadania magistrowi Bartoszowi Kamilowi Truszkowskiemu oraz magistrowi Dawidowi Zdrójkowskiemu stopnia doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne oraz podjęła uchwały w sprawie wyróżnienia obu rozpraw doktorskich.

2. Publikacje

W 2023 roku ukazały się dwa zeszyty 22 tomu czasopisma „Miscellanea Historico-luridica”. Ich tematem przewodnim było stulecie powstania polskiego sądownictwa administracyjnego. Redaktorem obu zeszytów był doktor habilitowany Piotr Fiedorczyk, profesor Uniwersytetu w Białymstoku. Wśród zawartych w nich publikacji znalazły się artykuły sporządzone przez białostockich historyków prawa:

- Mateusz Ułanowicz, *Charakterystyka działalności poselskiej Hermana Liebermana w latach 1922–1926 dotyczącej Najwyższego Trybunału Administracyjnego*, „Miscellanea Historico-luridica” 2023, t. XXII, z. 1;
- Bartosz Kamil Truszkowski, *The Supreme Administrative Tribunal on Civil Status Records. A Case Law Review*, „Miscellanea Historico-luridica” 2023, t. XXII, z. 1;
- Diana Maksimiuk, *„Karzące ramię sprawiedliwości” – prokuratorzy tzw. sądów doraźnych białostockiego okręgu sądowego*, „Miscellanea Historico-luridica” 2023, t. XXII, z. 2;
- Michał Paweł Stokowski, *Projekt ustawy o nadzwyczajnych środkach działania w interesie ochrony obywateli i państwa z 1981 r. Przyczynek do genezy stanu wojennego*, „Miscellanea Historico-luridica” 2023, t. XXII, z. 2;
- Krzysztof Żochowski, *Wola dziecka ponad ustawą? Glosa krytyczna do Wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 22 czerwca 2022 r., sygn. akt SK 3/20*, „Miscellanea Historico-luridica” 2023, t. XXII, z. 2.

Pozostałe publikacje przedstawicieli białostockiego środowiska historyków prawa prezentują się następująco:

- Piotr Fiedorczyk, *Historical Analysis of the Regulation of Active Legal Capacity Which Have Been in Force Within Polish Territory – Historical Regulatory Models*, [w:] *Models of Implementation of Article 12 of the Convention on the Rights of Persons*

- with Disabilities (CRPD): Private and Criminal Law Aspects*, red. Maciej Domański, Bogusław Lackoroński, Routledge, London 2023. Publikacja ta ukazała się także w języku polskim: *Analiza historycznoprawna regulacji zdolności do czynności prawnych obowiązujących na ziemiach polskich*, [w:] *Modele implementacji art. 12 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych (KPON). Zdolność do czynności prawnych w aspektach prywatnoprawnych i karnoprawnych*, red. Maciej Domański, Bogusław Lackoroński, t. III, Warszawa 2023;
- Piotr Fiedorczyk, *Procedura karna pierwszego dziesięciolecia Polski Ludowej jako narzędzie zbrodni sądowej. Sprawa Adama Półtorzeckiego*, „Prawo i Więź” 2023, nr 4 (47);
 - Piotr Fiedorczyk, *Uznanie za zmarłego i stwierdzenie zgonu w orzecznictwie Sądu Grodzkiego w Białymstoku w latach 1946–1950*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska”, Sectio G (Ius) 2023, vol. 70, nr 3;
 - Karol Kuźmicz, *Oazy życzliwości*, [w:] *Intelektualny krąg społeczny. Przejawy życia społecznego z perspektywy interdyscyplinarnej i międzyśrodowiskowej*, red. Krystyna Leśniak-Moczuk, Rzeszów 2023;
 - Marcin Łysko, *Kodeks Makarewicza w ocenie środowiska tzw. młodych prawników w II Rzeczypospolitej Polskiej*, „Czasopismo Prawno-Historyczne” 2023, t. LXXV, z. 2;
 - Marcin Łysko, *Autonomia jednostki w systemie polskiego prawa narodowego w II Rzeczypospolitej Polskiej*, [w:] *Suwerenność, autonomia i podmiotowość*, red. Dariusz Szpoper, Przemysław Dąbrowski, Sopot 2023;
 - Kamil Niewiński, *Dyskusja w Komisji Konstytucyjnej Zgromadzenia Narodowego dotycząca Trybunału Konstytucyjnego z lat 1994–1997*, [w:] *25 lat stosowania Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, red. Jarosław Szymanek, Warszawa 2023;
 - Bartosz Kamil Truszkowski, *Sprawa „trupów żydowskich” i projekt ustawy z 1931 r. w przedmiocie dostarczania zwłok ludzkich do zakładów anatomicznych wyższych uczelni*, [w:] *Prawne i konserwatorskie aspekty zachowania i ochrony historycznych cmentarzy i cmentarzysk w Polsce*, red. Anna Rogacka-Łukasik, Dariusz Rozmus, Łukasz Strzępek, Częstochowa 2023;
 - Krzysztof Żochowski, *Klauzula rebus sic stantibus w praktyce umów najmu powierzchni od jednostek sektora finansów publicznych*, [w:] *Postpandemiczna rzeczywistość. Jak koronawirus zmienił świat?*, red. Karol Kuźmicz, Karolina Woźniak, Kewin Konrad Bach, Białystok 2023.

3. Konferencje międzynarodowe

W 2023 roku przedstawiciele białostockiego środowiska historyków prawa brali udział w konferencjach międzynarodowych. Doktorant Michał Paweł Stokowski wziął udział w XVII Międzynarodowej Konferencji Naukowej z cyklu „Z dziejów prawa” pt. *Ewolucja prawa cywilnego na przestrzeni wieków – Volenti non fit iniuria*, zorganizowanej w dniach 25–27 maja na Uniwersytecie Jagiellońskim przez Koło Naukowe Historii Państwa i Prawa. Temat jego wystąpienia brzmiał: *Kwestia indemnizacji za wywłaszczenie nieruchomości rolnych na podstawie dekretu o reformie rolnej*. Uczestnikiem wydarzenia był także doktorant Krzysztof Żochowski, który przedstawił referat *Procedura cywilna w międzywojennej Polsce w pracach Eugeniusza Waśkowskiego – przyczynek do badań*.

Doktor habilitowany Marcin Łysko, profesor Uniwersytetu w Białymstoku uczestniczył w 7th Biennial Conference of the European Society For Comparative Legal History, zorganizowanej w Augsburgu (Niemcy) w dniach 21–23 czerwca. W jej trakcie wygłosił referat *Misdemeanour Law of European Socialist Countries – Legal Comparative Approach*. Kolejny udział profesora Marcina Łyski na konferencji międzynarodowej miał miejsce dnia 24 października na MEF University w Stambule (Turcja). Wydarzenie zatytułowane *Cumhuriyet’ in 100. Yili zirvesi* poświęcone zostało setnej rocznicy ustanowienia republiki w Turcji. Marcin Łysko zaprezentował referat *The Republican Tradition in Poland*.

W dniach 12–15 lipca 2023 roku w Antwerpii (Belgia) odbyła się 18th (Golden Jubilee) World Conference, zorganizowana przez International Society of Family Law, pod tytułem *Rethinking Law’s Families & Family Law*. Uczestnikiem wydarzenia był doktor habilitowany Piotr Fiedorczyk, profesor Uniwersytetu w Białymstoku. Należał do grona *Academic Committee* kongresu oraz przewodniczył obradom na jednej z sesji panelowych. Piotr Fiedorczyk był także jednym z głównych prelegentów – wygłosił wystąpienie *Family Lawyers from Communist Countries and their Participation in the ISFL Activities*. Warto podkreślić, iż podczas kongresu Piotr Fiedorczyk został wybrany na wiceprezydenta International Society of Family Law, liczącego około trzystu członków z około pięćdziesięciu krajów świata. Oprócz Piotra Fiedorczyka w konferencji uczestniczył także doktor Bartosz Kamil Truszkowski, prezentując referat *Parental Power Versus Parental Responsibility. Polish and Central and Eastern European Case in Historical Perspective*.

4. Konferencje ogólnopolskie

12 maja 2023 roku na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Postpandemiczna rzeczywistość. Jak koronawirus zmienił świat?”. Jej organizatorem było Studenckie Koło Filozofii Prawa. Opiekunem naukowym koła jest doktor Karol Kuźmicz, który podczas konferencji wygłosił referat *Antyutopijna rzeczywistość pandemii – refleksje filozoficznoprawne*. Uczestnikiem konferencji był także magister Krzysztof Żochowski, który przedstawił wystąpienie zatytułowane *Klauzula rebus sic stantibus w praktyce umów najmu powierzchni od jednostek sektora finansów publicznych*. Owocem wydarzenia jest także publikacja pokonferencyjna, której jednym z redaktorów jest doktor Karol Kuźmicz.

Kolejny referat w 2023 roku doktor Karol Kuźmicz wygłosił na Ogólnopolskiej Międzyśrodowiskowej Konferencji Naukowej „Sytuacja wybranych grup mniejszościowych w Polsce z punktu widzenia praw człowieka”. Odbyła się ona w Nałęczowie w dniach 12–15 czerwca. Wystąpienie nosiło tytuł *Mniejszości w życiu akademickim*.

Doktor habilitowany Piotr Fiedorczyk, profesor Uniwersytetu w Białymstoku wziął udział w sympozjum „Wielkie kodyfikacje procesowe. W pięćsetną rocznicę przyjęcia *Formula processus iudicarii*”, zorganizowanym przez Uniwersytet Pomorski w Słupsku w dniach 21–24 czerwca. W trakcie wydarzenia wygłosił referat *Kodeks wojskowego postępowania karnego z 1945 roku jako narzędzie zbrodni sądowej*. Piotr Fiedorczyk uczestniczył także w konferencji online „Prawo czasu wojny”, organizowanej dnia 11 września w Lublinie przez Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej. Temat jego wystąpienia brzmiał *Uznanie za zmarłego w powojennym orzecznictwie Sądu Grodzkiego w Białymstoku*.

W dniach 21–22 września 2023 roku na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu odbył się XXIX Ogólnopolski Zjazd Historyków Ustroju i Prawa oraz Doktryn Polityczno-Prawnych. Temat zjazdu dotyczył znaczenia historii prawa dla współczesnego dyskursu prawniczego. Środowisko białostockich historyków prawa reprezentowali: doktor Bartosz Kamil Truskowski, doktor habilitowany Marcin Łysko, doktor habilitowany Piotr Fiedorczyk, doktor Kamil Niewiński oraz magister Krzysztof Żochowski. Wystąpienie zatytułowane *Czego nauczyły nas przedwojenne systemy rejestracji stanu cywilnego? Analiza przepisów oraz praktyki ich zastosowania*

przedstawił Bartosz Kamil Truszkowski. Marcin Łysko wygłosił referat *Aplikacje prawnicze w II Rzeczypospolitej Polskiej w ocenie środowiska tzw. młodych prawników*. Piotr Fiedorczyk i Kamil Niewiński zaprezentowali wspólnie wystąpienie *Stan zawieszenia wymiaru sprawiedliwości w okresie Polski Ludowej w praktyce sądów III RP*. Natomiast tytuł referatu Krzysztofa Żochowskiego brzmiał: *Wkład Eugeniusza Waśkowskiego w naukę prawa postępowania cywilnego w ocenie historyka i praktyka prawa*. Ponadto Piotr Fiedorczyk przewodniczył obradom na jednym z paneli konferencyjnych.

Przedstawiciele białostockiego środowiska historyków prawa brali także udział w Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „W szponach dwóch totalitaryzmów – Wileńszczyzna i jej mieszkańcy (1939–1956)”, zorganizowanej w dniach 30 listopada – 1 grudnia przez Oddział Instytutu Pamięci Narodowej w Białymstoku. W trakcie konferencji magister Mateusz Ułanowicz wygłosił referat *Próba operacyjnego rozpracowania środowiska adwokatów wileńskich w Olsztynie na przykładzie działalności informatora Dawida Lipkinda ps. „Del”*. Główną organizatorką tego wydarzenia była natomiast doktor Diana Maksimiuk.

5. Pobyty oraz staże naukowe w innych ośrodkach i instytucjach

Magister Mateusz Ułanowicz w dniach 20 marca – 2 kwietnia odbył staż naukowy na Wydziale Prawa Uniwersytetu Wileńskiego (Litwa). Natomiast magister Michał Paweł Stokowski 31 lipca rozpoczął staż naukowy na College of Law – Syracuse University (Stany Zjednoczone). Staż trwał do końca roku. W październiku doktor habilitowany Marcin Łysko zrealizował pobyt na MEF University w Stambule (Turcja) w ramach programu Erasmus Plus.

6. Pozostała aktywność

W marcu 2023 roku doktor Kamil Niewiński nagrał webinar *Historia zawodu radcy prawnego*. Materiał został zrealizowany na potrzeby szkoleniowe w ramach aplikacji radcowskiej z inicjatywy prezesa Krajowej Rady Radców Prawnych. Doktor Karol Kuźmich został ponownie wyróżniony przez Dziekana Wydziału Prawa profesora doktora habilitowanego Mariusza Popławskiego za prowadzenie działalności dydaktycznej.

Podstawę wyróżnienia stanowiły oceny pracownika wystawiane przez studentów Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku. Natomiast magister Mateusz Ułanowicz zajął I miejsce w konkursie „Per aspera ad astra” w dziedzinie nauk społecznych za 2023 rok. Konkurs organizowany jest przez rektora Uniwersytetu w Białymstoku w celu nagrodzenia doktorantów posiadających największe osiągnięcia naukowe.